

De konservative på farlig venstre-kurs

Berlingske Tidende, 20. juli 2009

Af Geert Laier Christensen og Søren Hviid Pedersen

Lene Espersen har meldt sig i koret af stemmer mod 'frit valgs-ordninger'. Det er et udtryk for et parti og en partileder, der har mistet forbindelsen til rødderne og købt den socialdemokratiske idé om staten som garant for tradition og værdier. De Konservative skal tilbage til civilsamfundet.

De seneste udmeldinger fra Det Konservative Folkepartis leder, Lene Espersen, har været en blandet oplevelse for konservativt sindede. Udmeldingerne har bl. a. været, at frit valg på skoleområdet ikke er vejen frem, at det frie skolevalg eroderer eller undergraver sammenhængskraften i det danske samfund, og at såkaldte kerneydelser skal vedblive at være offentlige. Vi må indrømme, at vi med sådanne udmeldinger frygter, at dansk konservatisme er på vej mod venstre i det politiske spektrum og dermed forlader den egentlige borgerlighed.

Det er måske på tide, at man besinder sig på, hvad konservatismen idéhistorisk har stået for og rettelig bør stå for i dagens Danmark. Kort sagt, hvilke grundlæggende principper en moderne dansk konservatisme skal hvile på. Det skal ikke være en hemmelighed, at vi mener, at et frit skolevalg netop er et godt eksempel på konservativ politik. Vi vil i det følgende skitsere, hvorfor en moderne konservatisme i stedet for at afvise frit valg tværtimod burde omfavne det frie valg som en integreret del.

Konservatismens fader, Edmund Burke (1730-1797), var af den grundlæggende opfattelse, at et godt samfund er et samfund, der respekterer de historiske rødder og de traditioner, der tilsammen udgør samfundet. Burke var skeptisk i sit syn på den menneskelige fornufts formåen, idet han var af den overbevisning, at det enkelte menneske kun var i besiddelse af en begrænset fornuft, og at denne primært er knyttet til det nære og til ens egen situation. Menneskets viden var i Burkes optik snarere praktisk og evolutionær, noget der var akkumuleret over tid. Derfor havde Burke stor respekt for hævdundne institutioner og traditioner, som han mente repræsenterede netop et samfunds akkumulerede viden. Derudover var udgangspunktet for Burke civilsamfundet og ikke staten eller markedet. Statens opgave var at forvalte og beskytte samfundets grundlæggende politiske, økonomiske og sociale institutioner. Det var ikke statens opgave at promovere en bestemt samfundsform eller ideologiske principper. Samfundets udvikling skulle være drevet af et samspil mellem civilsamfund, stat og marked. Staten havde en overordnet koordinerende og praktisk rolle, mens civilsamfundet og markedet i vid udstrækning skulle regulere sig selv. Dermed ville samfundsudviklingen primært, ifølge Burke, blive styret af civilsamfundets institutioner og ikke af staten.

Konservatismens opfattelse af staten som en praktisk anordning med begrænsede formål er også gældende for konservatismens opfattelse af markedet. Markedets værdi skal måles på dets gavnlige effekter, og de er mange. Først og fremmest er markedet den mest effektive mekanisme til at producere og allokere varer og tjenesteydelser.

Intet alternativt økonomisk system kan måle sig med markedet. Hidtidige alternative økonomiske systemer har vist sig at være håbløst ineffektive. For det andet er markedet eminent til at udnytte den viden, det enkelte menneske besidder.

Menneskets viden er altid begrænset og lokal, men markedet sikrer, at vores viden kan udnyttes optimalt, ved at markedet er frit og tilgængeligt for alle. For det tredje er markedet udtryk for en spontan orden,

hvilket vil sige, at markedet opstår i det øjeblik, det enkelte menneske og civilsamfundet besidder frihed, dvs. frihed til at organisere sig selv efter de principper og med den viden, man besidder. Markedet er så at sige civilsamfundets naturlige måde at organisere økonomien på. Der er således mange gode grunde til at sikre en fri markedsøkonomi.

Endda ganske gode konservative grunde! Over for dette står tanken om den progressive stat, som ved rationel planlægning organiserer samfund og økonomi til alles bedste. Som konservativ er man skeptisk over for denne tanke, fordi intet enkelt menneske eller organisation besidder evnen til at designe de perfekte løsninger. Lad os blot nævne gymnasireformen som et skrækeksempel på, hvad der sker, når den progressive stat folder sig ud i fuldt flor. Man gennemførte her store ændringer, som ikke var efterspurgt blandt hverken elever, forældre, gymnasielærere eller politikere.

Resultatet er en reform, hvor fagligheden er gået fløjten. Det Konservative Folkeparti kan ikke holdes ansvarlig for dette, men reformen viser med al tydelighed faren ved den progressive stat. Var der tale om en markedsløsning, ville sådanne forandringer kun være på enkelte skoler og/ eller være sket i små skridt. Anderledes formuleret kan man sige, at det er et falsum, at staten er garant for, at de traditionelle og grundlæggende værdier holdes i hævd. Når forældre eksempelvis søger privatskoler, sker det jo ofte på grund af et ønske om at bevare traditionelle værdier, som det offentlige skolesystem i mindre grad holder i hævd.

Frit valg er et forsøg på at efterligne en form for udbud og efterspørgsel, som den kommer til udtryk i den frie markedsøkonomi.

Det forekommer os derfor en anelse bekymrende, når dette princip bliver problematiseret af borgerlige politikere og partier. Der er mange væsentlige argumenter for, hvorfor netop frit valg er en god idé, og ikke mindst hvorfor frit valg bør være en integreret del af ethvert borgerlig-liberalt politisk program. For det første er frit valg en anerkendelse af borgernes meget forskellige behov for diverse serviceydelser. Hvor meget, hvilken type og hvornår, vi vil modtage ydelser, er ganske forskelligt fra borger til borger. Det frie valg sikrer, at borgernes viden og behov bliver anvendt og tilgodeset mest optimalt. For det andet er valgfrihed et middel til at skabe konkurrence med bedre omkostningseffektivitet og/ eller bedre service for borgerne. For det tredje er valgfrihed en anerkendelse af borgernes myndighed og autonomi til selv at vælge og tage ansvar. Det, at den enkelte borger skal kunne foretage frie valg, er netop kernen i sund borgerlighed.

En sund borgerlighed forfægter det enkelte menneskes personlige frihed og ansvarlighed.

For konservatismen er civilsamfundet og dets institutioner, herunder markedet som udtryk for menneskers præferencer, de væsentligste omdrejningspunkter for et godt og levedygtigt samfund. Det er i civilsamfundets institutioner: familien, foreninger, virksomheder mv., at de vigtigste og mest værdsatte relationer skabes og opretholdes.

Det er i civilsamfundet, at den enkelte borger har sin plads, sin niche i tilværelsen og derfra forsøger at realisere sine livsplaner. Det er også i civilsamfundet, at vi opretholder de fundamentale før-politiske værdier, såsom accept af demokratiet, respekt for andre mennesker og deres ejendom, alt det der er forudsætningen for vores folkestyre.

Både i økonomien og i civilsamfundet kræves pluralisme, dvs. en flerhed af aktører og institutioner, der frit kan interagere. Netop det frie valg er et skridt i den rigtige retning i bestræbelserne på at understøtte denne pluralisme. Med andre ord, såfremt man vil føre en konservativ politik, er det forudsætningen, at man fremmer frit valg i den offentlige sektor.

Det Konservative Folkeparti bør besinde sig på sit værdipolitiske og konservative grundlag. Afviser man det frie valg, er man på vej væk fra konservatismen og over i en rolle som bureaukratisk forvalter af den socialdemokratiske velfærdsstat. Det fortjener hverken den danske befolkning eller Det Konservative Folkeparti. Velfærdsstatens intention er socialisme, ikke et frit samfund med ansvarlige og frie borgere. Konservatismen skal reducere den offentlige sektor og dermed også begrænse den socialdemokratiske velfærdsstat og i stedet arbejde for et åbent, frit og pluralistisk samfund, fri for statsstyring og dirigering. Med frit valg er vi godt på vej mod et mere frit og ansvarligt samfund. Uden frit valg er borgerne gjort til klienter, der kun kan vælge det, staten giver dem. Er det virkelig en vision, som de konservative finder attraktiv?